

Joseph Constant (Constantinovsky) - The Artist who Loved Animals

מספרים על הצייר והפסל יוסף קונסטנט



יוסף קונסטנט - קונסטנטינובסקי 1892-1969

סדנתו של הפסל והצייר יוסף קונסטנט, שעל שפת הירקון ברמת-גן, שימשה מעין בית ועד לחוג ידידים רחב, שבאו, על פי רוב, בשעות הערב לפקוד את אולפנו, כדי "לחטוף" שיחת-רעים לבבית על כוסית משקה. קונסטנט ידע לקרב בני אדם, לדובבם ולהשפיע עליהם מלבביותו הטבעית ומחוש ההומור העדין שלו. קונסטנט היה בעל קומה בינונית, מוצק גוף, רחב כתפיים, שופע חיים, אומר את דבריו במין קונדסות חיננית, השובה את הלב, עיניו החייכניות הפיקו חמימות, עד כי בחברתו נשכחו תלאות היום.

יוסף קונסטנט נולד ביפו; זה היה במקרה - אל אביו שעבד כמכונאי באניה רוסית שעגנה בחופי הארץ, נלוותה במסע זה אשתו, שנתקפה צירי לידה וילדה את בנה ביפו דוקא. אפשר שהיה בזה רמז לעתידו של הרך הנולד, שעתיד היה לחזור אחר עשרות שנים לארץ, תחילה כצייר ושוב אחר עשרות שנים כפסל ששמו הולך לפניו. את ילדותו עשה קונסטנט באודיסה ברובע הפועלים פאראסיפ סמוך לים. אביו, בנו ונכדו של אומן, נמנה עם איגוד פועלי המתכת וקונסטנט הצעיר בילה משחר ילדותו זמן רב בבית-המלאכה של אביו וניסה את כוחו בעבודות שונות במספרי פח ובפטיש מסגרים. ב-1900, והוא אז בן שמונה, עברה המשפחה לאומן שלידי קייב, שם ביקר בבית הספר למסחר - כבר שם נתגלה כשרונו ברישום ובכיור.

ב-1907 נאסר אביו, שהיה חשוד בהשתתפות במהפכה והוגלה לאליסאבאטגראד שבפלך חרסון. מאסרו של האב המיט אסון על המשפחה, שאיבדה את מפרנסה. קונסטנט הנער שנאלץ להתפרנס בעבודות מכונאות בעיר ובסביבה, הכיר בעיירה זלאטופול, בנדודיו לרגל עבודתו, צייר ליטאי, שנתן לו את השיעורים הרישום הראשונים ומאז התמסר למלאכת הרישום בתאווה גוברת.

ב-1914 נתקבל לבית הספר לאמנות באודיסה וכבר אז הלך שמו לפניו כצייר מחונן. עם פרוץ המהפכה נבחר כנציגם של האמנים באודיסה לכנס אמנותי מטעם המפלגה הקומוניסטית שהתקיים בפטרבורג (לנינגרד), והוקדש לאירגון הוראת האמנות. הביקור בפטרבורג אפשר לקונסטנט לחוות בפעם הראשונה את טעמה של האמנות הגדולה, הישנה והמודרנית שהוצגה במוזיאונים של בירת הצפון. אחר כך נסע למוסקבה, ולאחר זמן נתמנה למפקח על פעולות אמנותיות בגני ילדים, במועדוני פועלים ובמרכז לחקר הפולקלור בעיר.

ב-1919 חזר לאוקראינה אך כשנודע לו שאביו ואחיו נרצחו, החליט לעזוב את רוסיה. הוא הצטרף לקבוצת המשכילים היהודים, שעלו לארץ באניה "רוסלאן". עם בואו לארץ השתקע בתל-אביב וניסה לפתח בה פעילות אמנותית. קונסטנט הקים קואופרטיב של אמנים ואף קיבל מראש העיר מאיר דיזנגוף סכום כסף להוצאות ראשוניות אך הקואופרטיב לא החזיק מעמד ובאין ברירה נסע קונסטנט עם אשתו אידה למצרים כאשר חלמו הגדול הוא להגיע לפריס.

ב-1923, אחרי הרפתקאות מרובות הגיע הזוג לפריס, וב-1924 הציג קונסטנט את ציוריו ב"סלון הסתיו" ובתערוכות קבוצתיות אחרות. לציוריו שהציג בפריס היה אופי אקפרסיוניסטי לעומת הציורים שהביא מאודיסה שבלטה בהם התפיסה הקוביסטית. בפריס, נמנה קונסטנט עם חברי החוג "פילוסופיה" ובהשפעת פיאר מורהאנג כתב את ספרו הראשון "אנשי 1905 ברוסיה", תחת השם הספרותי מיכאל מאטווי Michel Matveev.

ב-1929 ערך תערוכת יחיד בגלריה ז'אק, שהייתה אז שם דבר בעולם האמנותי וריכזה סביבה את מיטב האמנים הצעירים וביחוד את האמנים היהודים בפריס. במקביל לציור הרבה לעסוק בפיסול. מתחילת שנות ה-30 עסק במלאכת הגילוף בלבד.

ב-1935 הוציא לאור את ספרו השני "הנרדפים" וב-1936 ראה אור ספרו "המשפחה המזוהה", שזיכה אותו בפרס "דא-מאגו". באותה שנה ערך תערוכת פסלי עץ ואת המבוא לקטלוג כתב ז'אן קאסו.

ב-1937 ערך תערוכות בקהיר ובאלכסנדריה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה התגייס לצבא הצרפתי. לאחר תבוסת צרפת חי תחילה בפריס, ב-1942 נאלץ להמלט מחמת רדיפות הנאצים והסתתר בחווה כפרית ועבד בבית חרושת לקרמיקה בסמוך. ב-1944 הצטרף למחתרת הלוחמת עם תום המלחמה חזר לפריס ולעבודתו האמנותית.

ב-1948 פרסם את ספרו "קרית הציירים" שמתאר את החיים ברובע "לה ריש" ששימש מקום מגורים לאמנים.

ב-1952 ביקר קונסטנט בישראל והציג מפסליו ורישומיו. ב-1962 החליט להשתקע בארץ ולבנות לעצמו אטליה על שפת הירקון. מאז חילק את זמנו בין סדנתו ברמת-גן לבין האטליה בפריס.

על יוסף קונסטנט ועבודתו

גבריאל טלפיר - גזית ירחון לאמנות וספרות, גליון ניסן תשכ"ט - חשון תשל"ל, שנה שלושים ושבע / כרך כ"ו - Art - Gazith & 1969 Literary Journal Editor: G. Talphir / April November

כשביקרנו בתערוכת קונסטנט או באטליה שלו, נראה היה כאילו נמצאנו ב"תיבת נוח" שהזעיק את כל עוף השמים וכל חיית השדה למיניהם כדי להציל אותם מן המבול. הרושם הזה הלך וכבש את הלב במידה ששקענו יותר בהתבוננות בכל אותו עולם של עופות וחיות, מעשה ידיו של הפסל, שנחשב לאחד המעצבים הגדולים של עולם החי. וכל אותה אוכלוסיה רב-גונית של עופות, צפורים, חיות בית וחיות בר, ביוונים, יעלים, אילים ואילות, נשרים, עיזים, דובים, פנתרים, נמרים, צבועים, אריות ולביאות, תרנגולי הודו, ברווזים ואווזים, ניצים, יונים, עורבים, חסידות, חפרפרות, פרים ופרות, חתולים וחתולות, עגלים, כלבים, קופים, למשפחותיהם ניצבים זקופים או רובצים תחתיהם, מוכנים לזינוק, מתחבקים, משתעשעים, הם תעודה רבת משמעות לגבי האמן ולגבי דורו.



יוסף קונסטנט - רישום פחם - זוג חסידות

הוא אהב את האוכלוסיה הזאת שגילם אותה בכה הרבה תעמידים בנפחי פסלים וברישומים בלי להיזקק לדוגמנים. הוא חי את חיי האוכלוסיה הזאת של עולם החי עד כי היה רושם ומעצב פסלים בכוח זכרונו הפינומינאלי. ידע בכל פעם להעלות בכוח השראתו תעמיד שונה ולהבליט סגולות חדשות של ההווה הזאת. היה מסוגל לעצב בן-רגע בעפרונו עולם אירועים מכושף של הווה מיוחדת זאת. היה יוצר בקווי-מתאר שוטפים, מתעקלים ומתפתלים, פנוראמה ססגונית של חיות ועופות.

אהב את עולם החי, שהיה לחלק לא-נפרד של חזונו ואישיותו עד כי אין להפריד ביניהם. שום אמן בדורנו לא עיצב בכה הרבה אהבה את עולם החי, בתמציתיות מופלאה ובשלמות כזאת, במידות קטנות ואף במונומנטים גדולים המפארים כיום מקומות ציבוריים בפריס ובסביבתה, כשם שעשה זאת קונסטנט, החולם ואנין הטעם, כאשף הבורא עולם של אגדה מיסטורית.

על יוסף קונסטנט ופסלי בעלי חיים, מתוך קטלוג התערוכה מחווה לסם זקס שהוצגה מוזיאון ישראל, ירושלים - קיץ תשל"ו

A Tribute to Sam Zacks - Selected paintings, drawings - קסם ואילה זקס - from the Sam and Ayala Zacks Collection / The Israel Museum, Jerusalem and sculptures 1976 Summer

יוסף קונסטנט קונסטנטינובסקי השתקע בפריז ב-1923, שם נמנה עם האמנים היהודיים הבולטים. לאחר שהחל את דרכו כצייר, פנה אל הפיסול. במשך עשרות שנים התרכז קונסטנט בסוג נושאים אחד - בעלי חיים. בכך המשיך הוא מסורת ארוכה. כבר במצרים העתיקה קנו להם פסלי בעלי חיים מעמד מיוחד בשל פולחן בעלי החיים. הוא זכה להכיר מקרוב את המורשת האמנותית המפוארת הזאת מתקופת שהותו במצרים. מאידך גיסא מהווה אמנותו המשך ישיר למסורת פסלי החיות הצרפתיים כבארי, פומפון ואחרים.

היסוד המהותי ליצירתו הוא הגוש הפיסולי. בכל החומרים שעבד בהם - בעיקר נתחבב עליו העץ - הדגים קונסטנט את תכונתם הגושית של מושאי אמנותו. יתכן שזוהי אחת הסיבות שהוא דבק בבעלי החיים כבמושאי הקבועים של יצירתו. שכן בבעל-החי, מצא את התבנית הגושית המרוכזת והרמונית, המוצקה והגמישה כאחת.



יוסף קונסטנט - פסל עץ - זוג קופים

עולם החי היה לקונסטנט מקור השראה ליצירת פיסול המשחרר מן האסוציאציות הרגשיות הסבוכות הקשורות בדמות האדם. בעל חי, אף בתנועתו הנמרצת ביותר, מהווה תמיד אחדות הרמונית. התנועה המתואמת והתכליתית של אבריו היא תמיד בעלת אופי פיסוי כה פשוט וטהור, עד כי לא יפלא שגם קונסטנט, כאמנים רבים אחרים, בנה את כל עולמו האמנותי במסגרת תיאורי בעלי חיים.

אמנות הפיסול

מדברי ד"ר חיים גמזו על אמנות הפיסול

אמנות הפיסול היא שמרנית יותר מאמנות הציור. האבן, הברונזה והעץ אינם נוחים לקבלת מרות. ההשפעה נחרטת בגופו של הפיסול כאות קעקע שאין למחקו. לא כן הציור. הנייר והבד, הפחם, הפסטל וצבע השמן הם - יותר מהעץ, הארד והשיש - "מובילי השפעה" באותו מובן שהמתכות הן "מובילי חשמל". גם שינוי האסכולה, מה שנוהגים לקרוא בשם "תקופות" בדרך יצירתו של אמן, שכיחים יותר אצל צייר מאשר אצל הפסל. מחיקותיו של הצייר עשויות להמחק גם הן; שגיאותיו עשויות להיות בחינת מעוות שיש לו תיקון. אפשר להניח שכבת צבע על שכבה קודמת, אם זו לא הניחה את דעתו של האמן; אפשר להדליל את הפאקטורה ואפשר להסמיכה; אולם אי אפשר להדשין את השיש לאחר שהאמן עקר קטע ממנו; אי אפשר להוסיף טפח לברונזה לאחר היציקה או להדביק חתיכת עץ לשקעורית שהוגזמה שלא במתכוון. כלאלה יראו טלאים המעידים על אולת יד. הפסל זקוק ליד בטוחה, כי הוא מבתר ישר מבשרו של החומר. תנופת ידו היא מעין גזר דין חותך את גורלה של היצירה.

מקורות נוספים:



יוסף קונסטנט - גזית - ירחון לאמנות וספרות

יוסף קונסטנט - פסלי חיות

יוסף קונסטנט - רישום חיות

אם עבודותיו של יוסף קונסטנט קרובות לליבך, נשמח מאוד לקבל ממך אימייל עם פרטים כגון תקופות, סוג העבודות וכד' שמעניינים אותך. ברשותינו **יצירות נוספות של הצייר והפסל יוסף קונסטנט** שעדיין לא הספקנו להעלות לאתר ונשמח לשלוח לך פרטים לפי בקשתך.

If you like Joseph Constant and his paintings and sculptures, you are most welcomed to send us an email describing your particular topics of interest such as preferred periods, types etc. We have **more works of the painter and sculptor Joseph Constant** which we haven't yet found the time to upload, and we'll be glad to send you the information you require.